

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 31/2010 vp

Hallituksen esitys laiksi Kainuun hallintokokeilusta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 30 päivänä marraskuuta 2010 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Kainuun hallintokokeilusta annetun lain muuttamisesta (HE 269/2010 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylijohtaja Silja Hiironniemi ja kehittämisspäälikkö Teemu Eriksson, valtiovarainministeriö
- johtaja Matti Väisänen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitusneuvos Kaisa-Leena Välipirtti, liikenne- ja viestintäministeriö
- hallitusneuvos Tuula Manelius, työ- ja elinkeinoministeriö

- finanssisihteeri Carolina Sierimö, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylijohtaja Kari Pääkkönen, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- johtava lakimies Kari Prättälä, Suomen Kuntaliitto
- maakuntajohtaja Alpo Jokelainen, koulutus- toimialajohtaja Anssi Tuominen ja hallintojohtaja Kalevi Yliniemi, Kainuun maakunta-kuntayhtymä
- kaupunginjohtaja Jari Tolonen, Kajaanin kaupunki
- kaupunginjohtaja Eila Valtanen, Kuhmon kaupunki
- kunnanjohtaja Seppo Rajala, Puolangan kunta.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Kainuun hallintokokeilusta annettua lakia. Lakiesityksellä jatkettaisiin hallintokokeilulain voimassaoloa neljällä vuodella ja annettaisiin kokeilualueen kunnille toimivalta päättää kokeilun jatkamisesta vuoden 2012 jälkeen. Maakuntajohtajaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi niin, että maakuntavaltuusto voi päättää maakunta-

johtajan asemasta nykyistä laajemmin. Maakunnan rahoitusta koskevaa säännöstä esitetään täsmennettäväksi. Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäväksi muun lainsäädännön muuttumisen johdosta tarpeellisia teknisiä muutoksia.

Lakiehdotus ehdotetaan tulevaksi voimaan 31 päivänä joulukuuta 2012.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kainuun hallintokokeilu, joka kattaa Vaalan kuntaa lukuun ottamatta koko Kainuun maakunnan, on alkanut vuoden 2005 alussa. Nykyisen lain voimassaolo päättyy vuoden 2012 lopussa. Valiokunta puoltaakin Kainuun hallintokokeilusta annetun lain (343/2003) voimassaoloajan jatkamista hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla neljällä vuodella aina vuoden 2016 loppuun saakka. Lakiehdotus merkitsee sitä, että nykytilasta poiketen kokeilualueen kunnille annetaan toimivalta päättää kokeilun jatkamisesta vuoden 2012 jälkeen. Valiokunta pitää perusteltuna, että säädettävä lainsäädäntö jättää päätöksenteon kunnalliselle itsehallinnolle. Oikeana ratkaisuna on pidettävä myös sitä, ettei Vaalan kuntaa, joka ei ole kuulunut kokeilun piiriin, nytäkään pakoteta kokeiluun vastoin kunnan omaa tahtoa. Vaalan kunnan tulee tehdä ratkaisunsa suhtautumisestaan Kainuun hallintokokeilun jatkoon samalla aikataululla kuluvaan vuoteen aikana kuin muidenkin Kainuun kuntien.

Kokeilusta saadut kokemukset ovat pääosin myönteisiä. Palveluiden järjestämiseen ja talouteen liittyvät kokemukset ovat kaikkein myönteisimpiä. Valiokunta korostaa, että sosiaali- ja terveystaloudissa kokeilu on mahdollistanut palveluketjujen kokonaisvaltaisen kehittämisen ja kustannustason pitämisen hallinnassa. Koulutustehtävissä on puolestaan voitu toteuttaa lukiodien poikkeuksellisen syvää yhteistyötä yhden koulutuksenjärjestäjän puitteissa. Myös yhteistyö ammatillisen koulutuksen kanssa on kehittynyt myönteisesti. Peruskoulun päättäneet ovat päässeetkin hyvin jatko-opintoihin, jolloin on voitu tehokkaasti estää koulutuksen ulkopuolelle jääminen. Saadun selvityksen mukaan alueelliseen kehitykseen liittyviä tavoitteita ei ole ainakaan vielä saavutettu yhtä hyvin. Valiokunta tähdentää, että jatkossa tulee tehostaa olennaisesti aluekehitystoimenpiteitä ja lisätä aluekehitystyön voimavaroja. Lisäksi kokeilusta on saatu osin myös jossain määrin ristiriitaisia kokemuksia.

Kainuun hallintokokeilun käynnistymisvaiheessa on alueen innovaatiojärjestelmän kehittämiseen kohdistettu opetusministeriön kautta Oulun yliopistolle lisärahoituksena miljoona euroa vuositasolla. Yliopistolainsäädännön uudistamisen myötä rahoitusjärjestelmä on nyttemmin muuttunut. Valiokunta pitää tärkeänä, että Kainuun hallintokokeilun jatkuessa myös maakunnan innovaatiojärjestelmän kehittämisen lisärahoitusta jatketaan Kainuun kehittämisrahan kautta korottamalla määrärahaa miljoonalla eurolla. Rahoitus tulee kohdistaa Kajaanin ammatikorkeakoulun, Oulun yliopiston ja Kajaanin yliopistokeskuksen yhteistyöyliopistojen yhteisen strategian sekä tarpeen mukaan Lapin yliopiston kanssa tehtävän yhteistyön toimenpiteisiin.

Pitkistä etäisyyksistä johtuen valiokunta tähdentää lähipalvelujen saatavuuden turvaamista. Valiokunta toteaa, etteivät hallinnolliset ratkaisut riitä turvaamaan lääkärin saatavuutta keskuskeuhkokuolemien ulkopuolella. Tämän vuoksi tarvitaan tehostettuja erityistoimia, esimerkiksi lääkärinkoulutuksen lisäämistä, terveyskeskusharjoitteluaajan pidentämistä ja muita mahdollisia toimenpiteitä.

Valiokunta toteaa, että asiantuntijakuulemisessa maakunnan kuntakentästä on esitetty muun muassa maaseutuhallinnon, pelastustoimen ja jätehuollon siirtämistä maakunta-kuntayhtymälle. Valiokunta korostaa, että kokeilualueen kunnat voivat antaa kokeilulain nojalla laissa nimettyjen tehtävien nojalla muitakin tehtäviä vapaaehtoisuuden pohjalta maakunnalle. Valiokunta kannattaa uusien tehtävien hoitamista Kainuun maakunnan puitteissa kuntien omien päätösten nojalla perussopimuksessa sovittavalla tavalla. Valiokunnan näkemyksen mukaan asiantuntijakuulemisessa mainituista tehtävistä on mahdollista antaa jätehuollon järjestäminen toteutettavaksi maakunnallisesti jätelainsäädännöstä tarkemmin ilmenevällä tavalla. Lisäksi voimassa oleva laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (210/2010) mahdollistaa valiokunnan käsityksen mukaan maaseutuhallintoon kuulu-

vien kuntien tehtävien hoitamisen maakunnan toimesta. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että maaseutuhallinnon toiminnallisen kokonaisuuden tulee, jollei poikkeusta myönnetä, muodostaa vähintään 800 maatalousyrittäjän alue ja että kunnan tulee tehdä päätös yhteistoimintaluueeseen liittymisestä viimeistään 1 päivänä toukokuuta 2011.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, ettei kokeilun hyötyjä ja hyviä käytäntöjä vielä voida täysimääräisesti hyödyntää Kainuussa eikä myöskään muualla maassa, kun kokeilua ei tässä vaiheessa vakinaisteta. Valiokunta toteaa, ettei tässä yhteydessä ole myöskään tarkasteltu kuntarakennetta. Valiokunta pitää tärkeänä, että vastaisuudessa hyvät käytänteet hyödynnetään pysyväiskäyttöön koko maassa.

Yksityiskohtana valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvän voimassa ole-

van 16 §:n 3 momentin muuttamista teknisluonteisesti siten, että momentissa viitataan kumottujen rakennerahastolain (1401/2006) 17 §:n 3 momentin, 17 §:n 7—9 momentin ja 19 §:n sijasta uudistetun alueiden kehittämisestä annetun lain (1651/2009) vastaavan sisältöisiin säännöksiin.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin kannanotoin ja muutosehdotuksin.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

Kainuun hallintokokeilusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kainuun hallintokokeilusta annetun lain (343/2003) 2 §, 10 §:n 1 momentti, 16 §:n 1 ja 3 momentti, 19 §, 20 §, 21 §, 23 §:n 1 momentti, 24 §:n 3 momentti ja 46 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 10 §:n 1 momentti laeissa 764/2006 ja 871/2009 sekä 16 §:n 1 momentti, 23 §:n 1 momentti ja 24 §:n 3 momentti laissa 764/2006, seuraavasti:

2 ja 10 §
 (Kuten HE)

16 §

Maakuntahallituksen eri kokoonpanot

(1 mom. kuten HE)

Maakuntahallituksen toimiessa maakunnan yhteistyöryhmänä sen kokoonpanoon kuuluvat 2 momentissa säädetyn lisäksi alueen työmarkki-

na- ja elinkeinojärjestöt *sekä muut alueiden kehittämisen kannalta keskeiset tahot* siten kuin *alueiden kehittämisestä annetun lain (1651/2009) 17 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädetään* ja Vaalan kunnan nimeämä edustaja. Maakuntavaltuusto valitsee edustajat saatuaan järjestöjen ehdotukset jäsenistä. Maakuntahallituksella on jaostoja ja sihteeristö siten kuin *alueiden kehittämisestä annetun lain 17 §:n 5 ja 6 momentissa ja 20 §:ssä säädetään. (Uusi 3 mom.)*

HaVM 31/2010 vp — HE 269/2010 vp

19, 20, 21, 23, 24 ja 46 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 8 päivänä helmikuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Antti Rantakangas /kesk	Oiva Kaltiokumpu /kesk
vpj.	Tapani Mäkinen /kok	Timo V. Korhonen /kesk
jäs.	Marko Asell /sd	Petri Pihlajaniemi /kok
	Thomas Blomqvist /r	Raimo Piirainen /sd
	Juha Hakola /kok	Lenita Toivakka /kok
	Rakel Hiltunen /sd	Unto Valpas /vas
	Heli Järvinen /vihr	vjäs. Veijo Puhjo /vas.
	Pietari Jääskeläinen /ps	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.